

Zdeněk Pošíval

Kdo sřhává tvář

EPOCHA

Zdeněk Pošíval

Kdo skrývá tvář

aneb

Bratrstvo potřebné
soudržnosti

*Román o zločinném spolčení, pokrytectví,
zákeřných intrikách,
o životadárnosti velké lásky
a hlavně
o neústupném smyslu
pro spravedlnost v lidském řádu*

NAKLADATELSTVÍ EPOCHA

*Tuto knihu věnuji
své milované ženě Monice,
jež se mnou už přes padesát let sdílí
veškeré strasti a radosti
života.*

Copyright © Zdeněk Pošíval, 2013

Poetry © Eva Mišíková, 2013

Cover and layout © Josef Kroupa, 2013

Czech Edition © Nakladatelství Epoque, Praha 2013

ISBN (ePub) 978-80-7425-934-0

ISBN (mobi) 978-80-7425-935-7

ISBN (PDF) 978-80-7425-936-4

Motto:

*Zaspal jsem roky,
staletí,
než jimi prohořela svíce?
Vídal jsem setbu
a teď jen tápu v písmu oranice?
Stmívá se,
v krůpějích potu parný den se sráží.
Čísi tvář prchá přede mnou.
Až kam?
Na prahu noci
k čísi nedopité,
krajinou s hlasy důvěrnými
se po paměti
přikrádám.*

Eva Mišíková

Prolog

Pavoučí síť,
jen letmý dotek,
chycená křídla v letu.
Čas konce
po tenkém vlákně stoupá.
Ve třpytu rosy
chvění světů,
vteřina milosti:
kéž rozvazuje pouta!

Gravenhage, L. P. 1694, na podzim

Moře se po bouři zklidnilo natolik, že bylo možné nalodit i koně. Stmívalo se rychle, přesto Koňák přivedl všech deset mladých valachů, vlastně dvouročních hříbat vzájemně provázaných dlouhou opratí. Nevelké stádečko zastavil u nástupního můstku, jež na pobřežních stožárech osvětlovaly planoucí fakule. Koníky po jednom přebírali černí otroci a držíce je za uzdičky bez udídel, odváděli zvířata opatrně do podpalubí korábu, na němž se měli s mnoha dalšími přírůstky přepravit do Nového světa. Poslední hříbě se však vzepřelo, nechtělo vstoupit na mírně pohupující se můstek. Nepomáhalo žádné pobízení ani přemlouvání, koník se bál a nehnul se z místa.

Koňáka to silně pobouřilo: popadl karabáč, se zlostnými výkřiky počal zvíře šlehat, až z ran vytryskla krev. Hříbě se žalostným ržáním vyběhlo můstek a zmizelo v lodi.

Nalodování koní přihlížel kapitán, něco si pečlivě olůvkem zaznamenával na tabulku pod světlem lodní lucerny; po převedení posledního zvířete do útrob mohutného plavidla pokynul pravicí, že k němu koňák smí přistoupit. Sdílel cosi mužíkovi v drahé paruce a zdobeném kabátci, který seděl vedle něho na okované truhlici bedlivě strážené po zuby ozbrojenými námořníky. Mužík nadzvedl zadek, otevřel víko, vytáhl z truhlice měšec naditý stříbrňáky, předal jej Koňákovi a chtěl vědět, nemá-li na prodej bílé hříbě.

Koňák mu příliš nerozuměl a optal se, má-li snad zájem o šimla.

Mužík se shovívavě usmál a upřesnil, že myslí šimla člověčího, tak kolem pěti let, a že zaplatí o něco víc než za bílého koňského.

Koňák zavrtěl hlavou, pokrčil bezradně rameny, a když obdržel měšec, spokojeně a s nezasťiranou úlevou se zazubil, smekl před kapitánem a odkráčel k nejbližší přístavní hospodě, aby se konečně pořádně najedl a pořádnou dávkou rumu zapil svůj handlířský úspěch.

Tam však nedošel.

Cesta vedla totiž skrz úzkou a tmavou uličku, kudy projít bez zaplacení zvláštního mýta nebývá možné. Cestu mu zastoupilo několik tmavých postav v kápích na hlavách. Byli to lapkové. Bylo by spíš s po-
divem, kdyby v těchto místech k přepadení nedošlo. Než stačil Koňák tasit rapír, ucítil v kříži zad varovné bodnutí a někdo z lotrů ho praštil přes pravici, aby si rozmyslel jakýkoli odpor. Jedna z postav v modré kápi, z jejichž otvorů na něho vyhlížely toliko oči, mu zamířila špičkou tesáku na krk a nastavila volnou dlaň, aby jí odevzdal měšec.

„Ne, to ne!“ zavrtěl hlavou tak prudce, až mu spadl klobouk.

Postava v modré kápi vyjekla překvapením, pozorně se na něho zahleděla a vykřikla nenávisným poznáním, že to je přece ten úchlák, co ji párkrát včera obskákal, přitom ji odporně týral, načež jako bídny pes zbaběle utekl bez zaplacení za ty služby. Sundala kápi a šerem se rozlil vodopád světlých ženských vlasů.

Koňák zděšeně odvrátil hlavu.

Žena se pobaveně ušklíbila, tesákem přeřízla muži opasek i šňůrku držící v pase jeho nohavice a stáhla mu je až ke kotníkům. Obnažila tak jeho přirozené mužství a posměšně zapištěla, že koňáková mužská ozdoba se jí v hampejzu jevila o mnoho větší. Zhnusení si odplivla, a zatímco jiný lapka svíral koňákovi paže za zády a znehybnil ho, žena mu modrou kápi nacpala do úst, aby nemohl křičet, rukou uchopila mužův šourek, sevřela jej drtivou silou a vmáčkla do kůže ostré nehty.

Koňák vypouličil oči nesnesitelnou bolestí, vytryskly mu slzy a tlu-
meně sténal.

Lapkové se rozchechtali.

Žena uvolnila sevření, vytáhla z kapsáře jeho kabátce nadtý měšec a kývla na ostatní, že považuje lapkovské dílo za ukončené.

Postavy zmizely ve tmavých stínech uličky, jako by se v ní rozpustily.

Koňák vytáhl z úst poslintanou modrou kápi, otřel slzy bolesti z tváří a opřený o zeď nejbližšího domu se vzpamatovával z otřesu a trapného ponížení, ke všemu nešťastný z nenahraditelné ztráty výdělku. Chvilí hekavě oddychoval, zvolna si natáhl nohavice a zakryl potupnou nahotu. Roztřesenou rukou navázal přeříznutou

šňůrku, aby nezbytné odění udržel v pase, a odšoural se k původně zamýšlenému cíli.

Tím byla hospoda, nazývala se »U modré velryby«.

Nálevna, sice poloprázdná, byla již notně zadýmená; novým návykem námořnictva se stalo holdování tabákovému kouři. Koňák se dovlekl k prázdnému stolu, ztěžka usedl a gestem ukázal krčmáři, aby mu naservíroval něco k jídlu a nalil rum. Obratem dostal na stůl plechový tácek s herinkem a kalíšek s pálenkou.

„Ze slanečků se brzy poseru!“ křikl zklamaně česky, ač mu v šenku nemohli rozumět.

Někdo však přece.

„Že bych zaslechl krajana?“ ozval se hlas nad ním.

Zvedl hlavu od ryby a pohlédl na muže stojícího u stolu a zamlženého tabákovým kouřem z dýmek. Rozpoznal habsburský oficířský mundúr, jehož pravý rukáv kabátce byl prázdný; hlavou pokrytou kloboukem s širokou střechou a chuchvalcem z pštrosího barevného péra, patrně výrazným znakem pluku. Koňákovi nebylo do řečí, lomcovala jím nevýslovná zlost a mysl mu překrývala bolest z následků přepadení, přesto neodolal mateřskému jazyku a kývl. „Že by tu pocházel někdo od Labe či od Dyje?“

„Spíš od Vltavy,“ pravil vesele oficír, „jak to, že vzpomínáte řeky a ne města?“

„Bývám víc na vodě než v ulicích,“ zavrčel Koňák.

„Můžu si přisednout?“ zeptal se jednoruký oficír. „Jdete válčit do pole?“

„I kdepak, jsem handlíř,“ ukázal na volnou židli a dodal: „Přitáhl jsem stádečko hříbat, nejdřív na prámu po Vltavě a pak Labem do Hamburku. Odtud strašlivě otravnou plavbou velrybářskou lodí až sem.“ Uhodil pěstí do stolu, až miska s rybou nadskočila a pohárek se málem převrhl. „Když se mi konečně podařilo prodat koníky kamsi za oceán, tak mě banda kurevských lapků připravila o celý roční výdělek.“

„To je mi líto,“ přisedl si jednoruký oficír, „ale aspoň vám neublížili.“

„Že ne?“ ohradil se koňák vztekle.

„Poranili vás?“

„Bolí to jak čert,“ postěžoval si Koňák.

„Co vám provedli?“

„To ani nechtějte vědět,“ procedil skrz zuby Koňák a ukázal si do rozkroku, „jedna kurva si dala záležet, aby mi udělala pořádnou bolest...“

Oficír vyprskl smíchy a bylo to spíš bezděčné než škodolibé.

„Smějete se?“ podmračil se koňák.

„Ale ne,“ zvážněl oficír, „vám se to brzy zahojí, ale pro mě skončila vojna i leccos dalšího, příčinu vidíte sám.“

„Přišel jste o ruku?“

„Bohužel, a tak se vracím domů.“

„Co doma?“ zeptal se Koňák oficíra, otrávený, že mu pořádně nevidí do tváře, jak ji stínila široká střecha klobouku i zamlžené ovzduší šenku. „Vracíte se tam do invalidovny?“

„Naštěstí mířím k zázemí rodiny,“ pravil oficír, „a mimochodem, k těm řeckám máme oba stejně blízko. Můj otec využívá vodních proudů k dopravě.“

Koňák popadl pohárek a spolykal naráz nápoj. „Čeho?“

„K dopravě čeho?“ opakoval otázku oficír a zahleděl se kamisi do tmy, jako by ho to dojalo. „Plaví plť ze smrků a na nich vozí i vzácné dřevo. Smrky jsou jednak stavební materiál, jednak topivo. Za vzácné dřevo se považují kmeny dubu, jasanu a buku, ale i dobře vyschlé fošny jilmu, habru, lípy, či ořešáku. Vlastně pro možnost takového obchodu se nacházím tady v Gravenhagenu... Budete-li o to stát a máte-li nouzi, můžete mi s tím pomoci.“

„Stojím o všechno!“ zpozorněl Koňák a postavil zpátky na stůl vyprázdňovaný pohárek. „V čem by ta pomoc spočívala?“

„Víte, včera večer jsem se ve městě setkal náhodou s emisarem rejdaře z republiky Janov, který má zájem vybudovat velkolepou lodní flotilu. Chce dobývat nová území na dosud neobjevených místech naší zeměkoule?“

Koňák se usklíbl. „Vy taky věříte, že země je kulatá?“

„Aby ne!“ zasmál se oficír a hned zvažněl. „Vy snad ne?“

„Mně je to vlastně jedno,“ mávl rukou Koňák, „mluvil jste něco o flotile...“

„Aby janovská flotila byla vskutku velkolepá, objednal loďař postavení několika korábů i v holandských loděnicích,“ navázal oficír. „Ujmou se výroby ovšem s podmínkou, že admirálita dodá i stavební materiál, jehož je v nizozemské krajině velký nedostatek. Jde hlavně o kmeny starých dubů, pro žebrovi korábů. Nejvhodnější jsou stromy vyrostlé mírně zakřiveně ve smíšených lesích, tedy nikoli rovné kmeny vzniklé v obořích z výsadby. Právě zakřivenost odpovídá i křivce oblouku žebra lodního trupu, tudíž je pevnější a odolnější proti nárazům vlnobití.“

„Proč mi to vykládáte?“ řekl netrpělivě a už zase podrážděně Koňák.

„Proč? V našich končinách jsou takové lesy hojné a kvalita takového dřeva nahradí rejdaři i zvýšené náklady, jaké vznikají obtížností dopravy k místu určení. Můj pan otec přijme s velkým povděkem možnost obchodu a já se nevrátím domů s prázdnou.“

„Pořád nechápu, jak bych měl být k užítku já,“ připomněl Koňák.

„Máte koně?“

„Mám tu ustájenou kobyliku, sivku,“ odušil Koňák, „jediné, co mi zbylo.“

„Na mě čeká v maštali vraník, ale bez pomoci se do sedla nevyškrábu,“ pravil oficír, „navíc počítám, že mi rejdař poskytne zálohu, takže povezu jistou sumu peněz. Potřebuji ochranu, s jednou rukou se jen tak snadno neubráním. A jak se zdá, máme společnou cestu a já vám za tu pomoc zaplatím.“

„To zní dobře.“

„Zítرا večer se tu mám setkat s rejdařem,“ pokračoval oficír, „doufám, že mě ještě jeho emisar pozná, protože jsme jednali docela krátce, ale uvedl jsem mu takové skutečnosti o svém otci, že je zajisté nebylo možné oslyšet.“

„Máte se setkat tady?“ divil se Koňák.

„Zdá se vám zvláštní, že kontrakt uzavíráme v zaplivané krčmě?“ usmál se oficír radostně. „Nikdo přece nepředpokládá, že by se v šenku dal uzavřít významný obchod, nemyslíte?“

„Co je to za skutečností, že je rejdař ochotný za ně platit?“ zeptal se Koňák a pečlivě naslouchal oficírově výkladu, co znamená jméno jeho otce nejenom u houslařů, jakým je v Cremoně mistr Stradivari, ale třeba i u stavitele lodí pana Lodewijka van Heijden...

Kapitola první

‣ šlápějích lotrů spěchal jsem.

‣ káza před očima!

‣ Zadržet čas?

‣ Nemohl jsem víc.

‣ V hrobech skrýt měla se vina?

‣ Jak mlčet,

když záblesk pravdy unikal všem zrakům?

‣ Louče a chleby popadané,

‣ hasnoucí těla v mračnech dravých ptáků,

‣ z jarmarku smích

‣ a pověry tak vratké

‣ stoupaly v dýmu do zvoníc.

Na pelhřimovském panství, L. P. 1698, dne 6. VII.

Nebýt těch mordů, prožil bych i tuhle neděli jako každou jinou. Jenomže se stalo něco, co mě při prvním pohledu vyděsilo a málem připravilo o rozum. Ještě dlouho potom se mi silně nechtělo pustit se do sepisování té hrozné události a všeho, co s ní souviselo...

Nakonec, přemluven, namočil jsem brk v atramentu.

Onu neděli po kuropění vyhrabal jsem se z postele s jakousi námahou, vypláchl z očí ospalost, vyčural se do nočníku, natáhl na sebe halenu a došoural se do sednice ke stolu, abych si při snídání rozmyslel, vydám-li se dnes do města, nebo na obchůzku.

„Pojedeme na toho Nepomuka, Jožiku?“

„Cos říkala?“ nepochopil jsem hned, nač se mě Anežka ptá, poněvadž veškerou mou mysl zaměstnávala protivná mrcha vydra, co se nám nastěhovala do rybníka a užírala rybí násadu.

„Ptám se,“ opakovala žena, „vydáme-li se do města na tu slávu?“

„Na jakou?“

„Až se bude stavět na most jeho socha.“

„Čí socha?“

„Přece Nepomuka.“

„Aha, Nepomuk!“ řekl jsem, abych vůbec něco pověděl, namazal si krajíc máslem a popíjel kyšku. „Ten, co nám ho pořád připomíná farář... Asi záleží na tom, aby se oslavy na mostě zúčastnilo co nejvíc lidí.“

Patron Johánek se sice nachází v Pánu po mučednické smrti už dobrých tři sta let, ale poslední dobou se o něm hodně mluví. Říká se, že po mnoha staletích je na čase, aby za svatého byl konečně prohlášen i nějaký Čech. Žena mi otázku položila před odjezdem do kostela na nedělní mši v Pelhřimově; u stolu se ke mně zvedly lačné oči obou synů. Žijeme na samotě, není divu, že každá událost a vyhlídka na setkání s novými tvářemi, zejména mají-li podobu mladých děvčat, se stává pro svobodné mládence vítaným zpestřením.

„Farář dělá, co může, aby most, co ho už podvakrát strhla velká voda, chránil světec a jistě stojí o to, aby tam uviděl i někoho od nás Bukovských,“ snažila se Anežka mi připomenout, že je záhodno účastnit se slavnosti ve městě při otevření staronového mostu, tentokrát zasvěceného Johánkovi z Nepomuku. „Ty se tomu divíš, Jožíku?“

„Nedivím se,“ odvětil jsem, „poněvadž velebný pán tam někam umístí kasičku na ořeru. Socha musela stát celou hromadu zlata.“

„Velebný pán svěří most světci a spoléhá na naši společnou modlitbu,“ upřesnila po svém Anežka, „na tom přece není nic divného, Jožíku.“

K Anežce se přidal Jaromír. „Na obou březích řeky se uspořádá jarmark,“ neskrýval nadšení, „a trhovci nalákají účast na sarapatičky, nemám pravdu, pantatínku?“

Místo mne se ozval mladší syn Jindřich. „Sarapatičky lákají tebe, Jaromíre, nemám pravdu?“ opičil se, aby si rýpnul do bratra. „Chceš koupit cosi tuze arcinádherného pro Stázku, hádám-li správně?“

Jaromír na to nic neřekl, jenom si odfrkl, takže jsem musel mladíka napomenout já. „Mluvíš hloupě, Jindřichu!“

„Proč hloupě, pantatínku?“

„Poněvadž nevidím nic směšného na tom, že tvůj bratr chce koupit nevěstě dáreček,“ pravil jsem káravě, neboť z Jindřichova posměchu čišela nepřejícnost. Snad tomu tak bylo proto, že mladých a svobodných děvčat se vyskytuje v okolí jako šafránu, a pokud najde místní synek v některé z nich zalíbení, ať ve vsi, či ve městě, nenalzá pochopení u jejího pána. Starší syn Jaromír měl větší štěstí. Chodí za hezkou Anastázií už dlouho, obrněný velkou trpělivostí, aby ho na panském dvoře vyslyšeli: dívenka je totiž poddanou duší arcibiskupa, jemuž patří statek Rájov, dvorec, co stojí míli od naší hájenky jako nejbližší sousední stavení. Namlouvání trvalo Jaromírovi pak další rok, než hodnostářova kancelář poskytla svolení, že její poddaná osoba se může vydat za svobodného nápadníka: určila mu i peněžní sumu jako náhradu. „Zdá se mi správně,“ doplnil jsem řeč k Jindřichovi otázkou, „že se ti na tu slávu nechce a zůstaneš raději doma vartovat rybníky?“

Jindřich se polekal. „To jako za trest, pantatínku?“

„Ne, jenom se ptám.“

„Radši bych jel na toho Nepomuka,“ hlesl mladší syn zkroušeně.

„Jeď si tedy, leč bez závisti!“

Do rozpravy se vmísila Anežka. „Třeba tam Jindříšek dneska nějakou koroptvičku potká.“ Stejně, jak touží po příchodu další ženské ruky do našeho domu v podobě Jaromírovy manželky, právě tak by ráda uvítala i nevěstu po boku Jindřicha. Nedivím se. Po odchodu našich dcer, které se provdaly do různých koutů země, zůstala jedinou ženou v domě. Zdraví jí, zaplat' Pán Bůh, slouží dobře, jenže léta přibývají: v Anežčiných vlasech, jež mají krásnou barvu zralého lnu, se začínají objevovat stříbrné nitky.

„Doma zůstanu já,“ rozhodl jsem jako hlava rodiny, „a protože vládne nedělní klid, třeba se ta plachá potvora, co v Podlesním rybníku požívá kapří násadu, konečně ukáže a já ji dostanu.“

Jsem-li v rodině hlavou, pak je Anežka jejím srdcem. „Co když se po tobě bude ptát velebný pán?“ zeptala se.

„Něco si vymyslíš,“ odbyl jsem zbytečnou starost, „hlavně zapráhnete obě kobylky. Nenechávejte dřinu spřežení na jediném koni jako minule.“

Starší syn po té zprávě povyskočil. „To by s námi mohla jet i Stázka, vidíte?“

„Proč ne?“ řekl jsem. „Místo v bryčce máte.“

Jaromír se zvedl od stolu. „Jdu zapřahat! Dojedu pro Stázku na Rájov, vy se zatím připravte k odjezdu, aby...“ Byl pryč, aniž dokončil větu.

I já se zvedl. „Nezapomeňte si vzít peníze na jarmark.“

„Nezapomenu,“ pravila žena, „beztak se chci podívat po suknu na poctivý nohavice, Jožíku, pro tebe.“

„Nové *poctivice* by se mi hodily,“ řekl jsem.

„To si myslím, z těch starých se ti začínají klubat kolena,“ kývla Anežka a odběhla do ložní světnice, aby vybrala z prádelní truhlice měšec s několika stříbrňáky a svátečně se dooblékla. Věděla, jak mě těší nejen její péče o mé odění, ale i to, že sama stále ještě vypadá k světu.

A protože byl teplý červenec a chodilo se takříkajíc nalahko, znovu jsme se sešli po malé chvilce na hrázi rybníka a vyčkávali tam Jaromíra s jeho Anastázií. V tuto roční dobu u nás sice často prší, ale dnes byla obloha jasná.

Slunce začínalo pálit.

I jiříčky raději ukončily ranní lov nad hladinou rybníka a uchýlily se do hnízd ve stínu krovu. Občas nad hladinu vyskočil kapr, lokl si vzduchu a plácl sebou zas do vody s hlučným šplouchnutím. Nad polem za šlejfirnou se vysoko na nebi stříbrně rozezpíval skřivánek. Jinak převládalo ticho svátečního dne. Z doubravy, jíž říkáme *Pasička*, neboť se tam před dávnými časy pásly ovce, a jež nyní rámuje jižní břeh rybníka a vede skrze ni úvoz od Rájova, se ozval klapot kopyt s hrkotem loukotí bryčky. Vzápětí se mezi stromy objevil vůz tažený našimi kobyčkami. Na kozlíku seděl Jaromír, opatř v rukách, vedle něho se na nás culila hezká dívčí tvářička.

„Pozdrav Pán Bůh, zeman!“ vykřikla Stázka, když vůz zastavil, a zamávala Anežce. „I vás pozdrav Pán Bůh, panímámo!“

„Dejž to Pán Bůh!“ odvětili jsme s ženou současně a hleděli na synovu vyvolenou s velkým zalíbením. Děvče kypí zdravím, dobrou pohodou a patří mezi ty ženské, o kterých se říká, že jsou *krev a mlíko*, neboť vyzarují něco jako záruku, že přivedou na svět pořádné potomstvo.

Jindřich pomohl Anežce nastoupit do bryčky, přisedl si k ní, pak mi všichni svorně zamávali a Jaromír pobídl spřežení ke klusu.

Vůz zmizel za zatáčkou úvozu vedoucího směrem k městu.

Zůstal jsem na hrázi a kochal se svátečním klidem. Naše stavení kdysi postavili pod druhou stranou valu hráze rybníka, jemuž se říká *Podlesník*. Asi proto, že leží u soustavy lesů. Zakoupil jsem dům před léty z podílu dědictví po otci, zemanovi z Bukova. K domu však patřila povinnost hájit řadu rybníků z majetku panství královského města Pelhřimova. Stal jsem se rybníčním hajným. Mou starostí nejsou pouze rybníky; mám i své hospodářství. S rodinou se živím úrodou z vlastních polí, luk, stromů

i zahrady a z toho, co nám dávají chlévy, kotce, kurníky a holubníky.

U chalupy jsme před pár lety postavili novou kolnu pro vozy, hned vedle i šlejfirnu, jejíž velký brus pohání koleso roztáčené vodou, přiváděnou z rybníka skrz dřevěné vantroky. Z kola padá voda do potoka protékajícího naší loukou a ohradami. Šlejfirně, kam se chodí z hráze, vládne starší syn. O práci má postaráno: brousí nám i sousedům z nejbližších vesnic kosy a srpy na sečení, sekery, nejčastěji však nože, jak do kuchyní, tak i do radlic orných pluhů, jimž se zde říká *náklady*. Občas ostří chladné zbraně: jednak ostěpy pro lov, jednak pro boj meče, šavle, končírě, rapíry, palaše, partyzány a halapartny, rovněž můj starý kord pravidelně udržuje. Šlejfuje i ledacos dalšího, ale nepřilíš rád, třeba hřeby pro kováře.

Mladší syn se vyučil řemeslu rybníčního hajného, zvolna přebírá mé starosti.

Mou velkou chloubou, a věřím, že oprávněnou, jsou stáje neboli maštale s chovem koní ze vzácných arabských předků. Není to ovšem žádné stádo, spíš jen takový koňský hlouček složený z jednoho hřebce, dvou klisniček a tří hříbat. O koně se staráme všichni.

Pokoj vládl krajem, a přece mi cosi na té letní pohodě připadalo podivné.

Chvilí mi trvalo, než jsem pochopil, že tu podivnost způsobil sotva znatelný pohyb kdesi v dálce nad vrcholem Švejbor: tak se tady nazývají hluboké lesy po poraženém švédském pluku někdy před padesáti lety, vzdálené od nás asi míli směrem na východ. Navzdory stárnoucímu zraku mi na modrém pozadí obzoru neuniklo hemžení jakýchsi tmavých teček, sotva viditelných. Pouhým okem sice nebylo možné rozeznat jejich původ, ale zkušenost z dlouhého pobytu v lesích mě přivedla k rozpoznání toho jevu.

Nad okrajem Švejbor kroužila početná skupina dravců.

Vskutku, bylo to krajně zvláštní. Co přilákalo pozornost lačných ptáků? Patrně skon většího zvířete. Čekají ptáci, až ten tvor zdechne?

Vrátil jsem se do chalupy, nazul si holínky, natáhl koženou kamizolu a opásal se jen tesákem. Kord jsem nechal viset v závěsníku na věšáku. Zato jsem si do brašny dal kromě chleba a kousku špeku zasouvací dalekohled, který mi k mému kulatému třicátému výročí služby pro královské město daroval jeho purkmistr ctěný pán, pan Václav Hružka. Na neučesanou hlavu jsem si rovnou narazil starou trojšpícku, neboť jakékoli alonžky a jiné paruky mou hlavu nikdy nezdobí. Zaváhal jsem, nemám-li s sebou táhnout mušketu, do toho vedra se mi zdála těžká. I Fenu jsem nechal doma, ať hlídá opuštěný dům, a vydal se na obchůzku.

Zamířil jsem k místu, nad nímž kroužili masožraví opeřenci.

Přibližně tam, na okraji lesů, se nachází jeden z menších rybníků, zvaný *Švejboráček*. Přírozeně mě měly napřed zajímat stopy, co na břehu Podlesníka včera zanechala vydra. Co si mě však hnalo dál, nad stopami jsem se ani nesklonil a pokračoval v chůzi. Za Pasíčkou začínaly rozsáhlé louky a v nich mokřadla, táhnoucí se ke Švejborům. Vypomohl jsem si dalekohledem, pohled na kroužící hejno se stal zřetelným.

Byli to hnědí luňáci.

Nad jistým místem lesa polétávalo ve velkém oblouku asi tak třicet ptáků, vlastně hejno. Mrchožrouti. V takovém počtu jsem je dosud nespátřil. Nebylo možné rozpoznat, co je tam dole zaujalo, pohled mi zakrývala křoviska, vysoké traviny a pár bludných balvanů. Víím, jak nenasytný je hlad luňáka: tenhle dravec dokáže vletět za kořistí dokonce i pod hladinu. Několikrát jsem viděl na vlastní oči, jak pták popadl ve vodě živou rybkou a já se pak různým plašením snažil mu takové choutky zprotivit a vyhnat ho z rajónu. Nyní se mě zmocnily obavy, nestalo-li se v malém rybníčku Švejboráčku něco zlého, zda tam z nějakého důvodu ryby hromadně neuhynuly, třeba otravou či jinou pohromou, což by mohlo přilákat luňáky v tak nezvyklém množství. Delší chůzí oklikou po pěšině jsem se už nezdržoval a vydal se tam přímo přes mokřiska. Sto sáhů od rybníčka jsem pochopil.

V trávě u hráze ležel člověk.

Přišel jsem blíž. Byl to mladý muž, a když mě uviděl, snažil se pohnout ryšavou hlavou, chtěl cosi vyslovit, z úst mu však bublavě kapala krev. Pokusil se vztyčit paži, jako by mi potřeboval něco či někam ukázat.

Sehnul jsem se k němu.

Ruka mu náhle spadla, vytřeštil oči, otrásl se a znehybněl. V tu chvíli skonal.

Luňáci nad mou hlavou kroužili ve velkém oblouku.

Všiml jsem si, že střed kružnice, kterou opisovala dráha jejich letu, tvoří bod vyznačený tím mrtvým člověkem na hrázi, ale leží mnohem dál, kdesi nad lesem. Navíc probodnutý muž nezemřel tam, kde jsem ho našel. K jeho napadení muselo dojít jinde: krvavé skvrny a šmouhy v trávě se táhly směrem k lesnímu porostu a napovídaly, že až sem se dovedl při úniku. Nyní se už kolem něho začínaly rojit mouchy. Utrhl jsem z břehu několik lopuchových lupenů, abych ho trochu zakryl, a vydal se po krvavých stopách.

Vedly dovnitř Švejbor a společně s luňáky udávaly směr.

Skončily na místě, jemuž se odněpaměti nazývá *Liščí kameny*. Tvoří je shluk obrovitých balvanů, vlastně skal vysokých jak venkovská chalupa, rozestých po nemalém kusu lesa. Jsou dobře kryté houštinami i mlázím; kdo to místo nezná, najde je s obtížemi.

Po prvním pohledu se mi podlomily nohy.

Musel jsem usednout na pařez a držet se kmínku mladé borovice, abych leknutím a děsem nezemdlel. Vládlo tu nelidské ticho, rušené jen bzucením hmyzu a hvízdavými výkřiky dravců mrchožroutů nad vrcholky stromů. Obrovité balvany Liščích kamenů porostlé svěžím zelenkavým mechem byly obklopeny rudými loužemi krve. Zrovna tak kapradiny a jiné rostliny na lesní půdě byly všude vůkol pocákány červenými skvrnami.

Spatřil jsem dílo příšerného masakru.

K boji tu ale nedošlo. K přeřazení muselo dojít zcela nečekaně, proběhlo náhle a úporně. U žádného z ubitých mužů a žen jsem nezahlédl zbraň. Hrůzný výjev připomínal jakousi hromadnou popravu. Na padlých tělech bylo zřejmé, že většina z nich byla bodnuta

do hrudi nebo do zad, někteří lidé tu zemřeli ránou ze střelné zbraně. Po jisté chvíli, kdy jsem jen zíral a dýchal, povolilo trochu ochromení děsem, vstal jsem tedy a obešel místo zlého činu. Tušil jsem příčinu shromáždění usmrcených osob. Zřetelně se nikdo z napadených nebránil. Po prvním úderu se mnozí alespoň snažili spasit úprkem do lesa. Zdálo se, že až na toho raněného z hráze rybníčka se to nikomu dalšímu nepodařilo. Na nízkém plochém balvanu, sloužícím asi jako oltářní menza, ležely nedohořelé svíce. Vedle se válel převržený kalich s rozlitym vínem a ošatka s nalámaným chlebem. Na drobtech si s rozčileným štěbetáním pochutnávali lesní vrabci a potýkali se o každé sousto se žlutozelenými strnady. Za balvanem ležel mrtvý muž, oděný v prostém černém taláru bez dalších insignií. Hrdlo se mi sevřelo úzkostným poznáním, co se zde v noci ze soboty na neděli vlastně přihodilo.

Měli tady tajnou bohoslužbu.

Nebylo složité domyslet si, že za nepovolené shromáždění byl na věřících proveden násilný rozsudek smrti. Věděl jsem z vyprávění, že před padesáti lety a právě na tomto místě došlo ke stejné exekuci, již na pokyn krajského hejtmána provedli na evangelických císařští dragouni. Šlo o tvrdý trest za účast na zakázané svátosti večere Páně při přijímání pod obojí způsobou, kdy kněz nepodává věřícím hostii, ale nabízí všem účastníkům shromáždění víno a chléb. Masakr byl tehdy učiněn velice halasně a okázale k poučení a odstrašení poddaných. Tentokrát jsem kupodivu nenašel nic, z čeho by šlo odhadnout totožnost vykonavatelů zásahu. Útočníci po sobě nezanechali jedinou známku přítomnosti, prostě vůbec žádnou stopu.

Luňáci se stále vznášeli nad stromy.

Ani jediný z nich se za hodováním nesnesl dolů. Znamenalo to, že jim v tom dosud bráním buď já svou přítomností, anebo že tu někde je ještě kdosi jiný. Ulomil jsem bukovou haluz, abych s ní odháněl dotěrné mouchy, jichž odporně přibývalo, a hledal někoho, komu se podařilo přežít. Byla to tísnivá prohlídka. Napočítal jsem jedenáct obětí. Nikoho z nich jsem osobně neznal, ani povědomý mi žádný nebyl. Na obličejích setrvaly poslední okamžiky jejich života:

hrůza z vědomí konce a bezmocný údiv nad utrpením v umírání. Nikdo neměl vepsán do tváře pokoj či smíření...

Za keříkem divokého bezu u úpatí jedné ze skal se cosi pohnulo.

Rozhrnul jsem větve. Krčil se tam chlapec asi pětiletý a dusil štkavý pláč.

„A ty jsi kdo?“ zeptal jsem se.

„Já?“ špitl a vrtěl uslzenou hlavou. „Já... jsem já...“

„Nemáš jméno?“

Zavrtěl hlavou a mlčel.

„Nějak ti přece říkají!“

Znovu zavrtěl hlavou a mlčel.

„Odkud jsi?“

Odvrátil se a neodpověděl.

„A co tu vlastně děláš?“

„Jsem tu s maminkou,“ rozplakal se zas.

„Kde je?“

Ukázal na jednu z mrtvých žen. „Tady, asi spí...“

„Chlapče, paní matka se ještě dlouho neprobudí,“ řekl jsem tiše. „Kde máš otce?“

„Děda povídal, že padnul za císaře,“ vzlyknul a zvedl se. „Chci pryč!“

„Počkej,“ zdržoval jsem ho, „bylo by dobré, abys odháněl luňáky, než dojdou do Lešova pro rychtáře...“

Otočil se a dal se na útěk. Zmizel mezi keři.

Nemělo smysl běžet za ním, klíčkoval by, navíc měl mnohem rychlejší nohy než já. Zůstal jsem sám se starostí, jak zabránit luňákům v plnění ostatků ubitých lidí. I vytáhl jsem tesák, nasekal z mladých smrček husté větve a tím chvojím zakryl mrtvé.

Vydal jsem se pěšinou k vesnici Lešov.

Obec odtud ležela nejbliž, zabušil jsem na rychtářova vrata.

„Á, hele, zeman Bukovský!“ pozdravila mě babka škvírkou ve dveřích vrat, když trochu pootevřela. „Náš pantáta není doma, je ve městě na mši.“

„Už by se měl vrátit,“ namítl jsem, „za chvíli bude poledne.“

„I kdepak, zdrží se,“ řekla babka, „chce jít s paňmámou i na tu slávu.“

„Aha, na most s Nepomukem.“

„Žeť¹, a je tam taky jarmark...“

„A nezůstal u vás doma někdo z mužských?“ zeptal jsem se. „Ve Švejbořech totiž došlo k masakru a potřeboval bych...“

„Co to povídáte!?“ nenechala mě domluvit babka a pokřižovala se. „Někoho tam zmrdovali?“

„Zmrdovali při bohoslužbě přímo celý houf.“

„Měli tam mši?“ vyvalila oči babka a otevřela zděšením ústa. „Lutrijáni?“

„Myslím, že ano...“

„To ne!“ lapala babka po dechu. „Propánajána, to ne, zemane, s tím nechci mít nic do činění!“ Zabouchla mi vrata před nosem.

Zkusil jsem získat pomocníky v dalších chalupách. Neotevírali dveře nebo odmítali mít s událostí u Liščích kamenů něco společného. Zůstal jsem sám a vrátil se do Švejbor.

První, čeho jsem si povšiml, bylo, že nad vrcholky stromů přestali létat luňáci. Dost mě to vylekalo. Obava, že si ptáci troufli snést se už na zem a nyní klovajíc do mrtvých a zohavují je, přiměla mě ke spěchu. Udýchaný jsem se opřel o jeden z kamenů, vlastně o skálu, a vůbec nic nechápal a nevěřil vlastním očím.

Všechny usmrčené osoby, a to do jedné, zmizely.

Napadla mě dvě vysvětlení. Všechny mrtvé pravděpodobně odstranili sami pachatelé, aby nezůstal důkaz po vyvraždění účastníků shromáždění. Po události zůstaly sice krvavé stopy na balvanech a na skalách i na travinách, ty však brzy pozře věčně lačný hmyz. Pokud něco zbude i potom, smyje to první déšť. Usmrčené evangelíky také mohli odklidit jejich příbuzní, aby se nevyjevila souvislost s rodinou, čímž se zbavili nebezpečného podezření z nepovolovaného spolčení.

¹ žet – místní vyjádření souhlasu

Mrtvý mladík z hráze Švejboráčku zmizel rovněž.

Vydal jsem se tedy znovu mokřinami domů.

Na břehu Podlesního rybníka jsem spatřil čerstvé stopy po vydře. Ale nechaly mě lhostejným. Jak ve snách jsem kráčel dál a doma sáhl po láhvi s pálenkou a pořádně si loknul. Na jídlo jsem neměl pomyšlení. Vyzul jsem se, stáhl ze sebe výzbroj, kazajku i poctivice a bosky, jen ve spodkách, si vlezl do tůňky potoka pod koleso a nechal na sebe crčet padající vodu. Když jsem pocítil chlad a naskákala mi husí kůže po celém těle, ulehl jsem na dvore na lavici a nechal na sebe dopadat sluneční paprsky, abych se znovu zahřál.

Přihnul jsem si ještě z láhve a usnul.

Probudil mě návrat rodiny.

„Jožíku, máš ty rozum, chlape?!“ spustila Anežka. „Ožrat se za božího dne! Nikdy jsi to neudělal, stalo se něco, nebo chceš dělat ostudu?“

„Něco se stalo a nechci dělat ostudu,“ odvětil jsem, ale co se vlastně stalo, nikoho nezajímalo, všichni ve mně viděli opilého pantátu. Nepověděl jsem jim to, zato mi padl do oka pobaveně se šklebící mladší syn. „Jindříšku, můj zlatý chlapče, na břehu u Pasíčky jsou čerstvé stopy od vydry,“ řekl jsem, „a tak si říkám, že bys s tím měl něco udělat, nemyslíš?“

„Dobrá, pantatínku,“ zubil se Jindřich, „mrknu se té mršce na zoubek, ale co myslíte, z čeho je ta socha Nepomuka udělaná?“

„Z mramoru?“

„I kdepak.“

„Ze žuly?“

„Ne.“

„Z pískovcového kamene?“

„Taky ne, je ze dřeva, vydlabaná. Drahá jistě nebyla.“

Pohlédl jsem na ženu. „A ty, Anežko, koupilas něco na jarmarku?“

„Žeť, kus sukna na tvý poctivice.“

„Sobě jsi nic nekoupila?“

„Koupila!“ ukázala mi pytlíček s čímisi uvnitř.

„Co je to, kýho výra?“

„Písek na mytí nádobí, je to vzácnost, až z moře, tak je jemnej.“

„Moře?“ pravil jsem, aby řeč nestála. „Rovina z vody, konce prý nedohlédneš...“

„Nedovedu si to představit,“ kývala Anežka spokojeně.

Vmísil se Jaromír. „Pantatínku, my jsme vám něco přivezli z jarmarku.“

„Opravdu?“ Teprve teď jsem si plně uvědomil, že jsem na dvoře obklopen celou rodinou, včetně Stázky, nastávající nevěsty staršího syna. I pocítil jsem náhle rozpaky. „A copak jste mi přivezli?“

„Vlastně vám to vybrala Stázička,“ dodal Jaromír.

Dívka mi culivě cosi podávala. „Tu máme, zemane, to je pro vás.“

Bylo to zabalené ve starém čepci, neboť Anežka si tam pořídila nový. Vzal jsem to a rozbalil. Vykoukl na mě ozdobný talíř, vyzdobený jakýmsi malovaným výjevem.

„Na tom obrázku je blahoslavený Nepomuk,“ pravil Jaromír.

Držel jsem talíř obrázkem vzhůru nohama a pokusil se jej otočit, abych si podobenku prohlédl. Učinil jsem to nešikovně. Trásl se mi ruce. Talíř mi vyklouzl a spadl na zem. Cinkl o kámen dlažby. Ženy vyjekly leknutím. Talíř našťestí zůstal téměř celý, odloupl se jen kousíček keramiky z okraje. Zvedl jsem poškozený dárek i střípek. „To je mi líto, eh... Dalo by se to přilepit klihem, máme-li nějaký.“

„Nemáme-li, dojdu do vsi k bednáři,“ smírně se vmísila Anežka. „Střepy znamenají štěstí! A netvařte se, jako by se stalo neštěstí, nikdo přece neumřel.“

Všichni se úlevou rozesmáli.

Pouze já se nesmál. „Umřel, Anežko.“

„Co říkáš?“

Nevydržel jsem mlčet. Hleděl jsem na kresbu světce v kněžském rouchu. „V noci na dnešek jich umřelo dvanáct.“

Všichni na dvoře zvažněli.

„Počkej, Jožiku,“ ozvala se opět Anežka, „co povídáš? Jakých dvanáct?“

„Dvanáct osob v Lišících kamenech ve Švejbořech,“ odvětil jsem.

„Kolik jsi toho vypil, Jožíku?“ zeptala se má drahá žena nevěřičně.

„Tolik,“ ukázal jsem na prázdnou láhev, „nebyla plná.“

„Tobě však stačila, abys teď povídal něco, čemu nikdo z nás nerozumí.“

„Měli tajnou bohoslužbu,“ doplnil jsem, „a někdo je při tom zmrdoval.“

První se vzpamatoval Jindřich. „A kdo, pantatínku?“

„Kdo je zmrdoval?“ opáčil jsem. „Nemám tuchy, kdo to provedl.“

„Ale koho že tam zmrdovali?“

„Nepoznám je,“ řekl jsem, „obešel jsem všechny mrtvé, ale nikoho z nich jsem nikdy nepotkal... Aspoň o tom nevím, že by mi byl někdo povědomý... Museli chodit na mše do jiného kostela než my... Pokud tedy vůbec chodili na mše...“

„Co to povídáš, Jožíku?“ pravila Anežka káravě. „Každý musí chodit do kostela!“

„A vidíš,“ vzepřel jsem se. „zdá se, že každý nemusí.“

„Jak to, že nemusí?“ nedala se přesvědčit žena. „Každý musí křtít svoje děti ve svých farnostech... Pohřbívat své nebožtíky za pomoci pátera... A vůbec...“

„Vlastní mše mají i kališníci,“ sdělil jsem rozhodně.

Zaváhala. „Myslíš lutrijány, ty kacíře?“

„Jak říkáš.“

„Ti u nás přece už dávno nejsou.“

„A vidíš, jsou!“ vykřikl jsem rozčileně.

Všichni se po mém výkřiku zarazili, asi se na mě přestali dívat jako na podnapilého pantátu. Na dvoře nastalo ticho, jen nad hlavami nám pískaly jiříčky, jež vylétly z hnízd na svůj podvečerní lov. Teprve po chvíli trapného přešlapování se nesměle ozvala Stázka. „Říkáte, že se mordovalo u Lišých kamenů, zemane? To je kousek od nás, od Rájova.“

„Z Rájova mezi mrtvými nikdo nebyl, znám u vás všechny.“

Dívka vypadala, že mi nevěří. „Odvez mě domů, Jaromíre!“ požádala.

„Už jsem vypřáhl koně,“ pravil Jaromír, „ale jestli chceš jít hned, doprovodím tě.“

„Chci!“ pravila ulekaná Stázka..

„Nemyslím, že by vám v Rájově něco hrozilo,“ řekl jsem nepřilíši přesvědčivě, „jste pod ochranou a milosti urozeného pana arcibiskupa.“

„Radši bych byla s našima!“ trvala na svém Stázka.

„Jak myslíš, děvče, chtěl jsem zrovna říct, abys k nám co nejdřív přišla s vašima na besedu, ale asi na to není nejvhodnější chvíle,“ pravil jsem, ani se kloudně nerozloučil a odkráčel i s poškozeným talířem do kuchyně, nabral si plnou naběračku studniční vody z putýnky, naráz ji vypil, usedl za stůl a uvažoval, co bych měl učinit dál s tím, co vím, a co může znamenat moje svědectví ze Švejbor.

Po chvíli vešla za mnou Anežka. „Nebudeš jíst?“ zeptala se.

„Nemám hlad, přešla mě chuť,“ odmítl jsem, „kde jsou chlapci?“

„Jaromír vede Stázku do Rájova a Jindřich šel číhat na vydru.“

„Copak vy jíst nebudete?“

„My se najedli na jarmarku... Dobytek jsi nenakrmil, že ne?“

„Ne.“

„Pak je nejvyšší čas na krmení... A co hodláš dělat, Jožíku?“

„Nevím.“

„Nevíš?“ pravila žena udiveně. „Takový slovo od tebe neznám. Za těch třicet let, co jsme spolu, jsem od tebe neslyšela, že bys byl někdy bezradnej.“

„Tentokrát jsem.“

„Proč?“

„Protože mrtvoly zmizely z místa zločinu. Zůstaly jen krvavé stopy, které zanedlouho zmizí. I kdybych tam přivedl někoho z rychtářů hned, nemusel by stejně uvěřit, co jsem já viděl na vlastní oči.“

„Proč by ti neměl uvěřit?“

„Lidi jsou už takoví, nedůvěřiví.“

„Ale krev je tam pořád, ne?“

„To sice je, ale někdo by mohl tvrdit, že jsem měl vlčí mlhu, poněvadž krev zbyla po jelenech, co se tam pobili o laň.“

„Jeleni se bijou až na podzim, když mají říjji, nemyslíš?“

Jenomže já se nacházela v zajetí nedůvěry. „Tak budou tvrdit, že se v tam lese porval medvěd, vlk nebo rys se statným srdcem, než ho odťáhl sežrat do houští,“ řekl jsem a zašklebil jsem se, byť mi do smíchu nebylo. „Nu, pověz: kdo mi uvěří?“

Otázku zamýšleně opakovala. „Kdo ti uvěří?“

„Ano, ptám se: kdo mi uvěří?“

„Ctěný pan Václav Hruža ti uvěří, Jožíku!“ povzbudila mě Anežka.

„Myslíš?“ přestal jsem se rázem litovat, a přestože nebylo jisté, že mi pelhřimovský konšel a občasný purkmistr skutečně uvěří, nabídla mi má drahá žena možnost k dalšímu konání. „Ctěný pán nyní stůně s nohou,“ namítl jsem, „a bojím se, že teď nechodí ani na každou městskou radu. Když jsem ho viděl naposledy, kulhal, nezmohl se na delší chůzi...“

„Ale hlava mu slouží, Jožíku,“ nevzdávala se žena své rady, „vždyť onehdy oslavil teprve abrahámoviny. Jeho slovo má váhu jak na rat-hausu, tak u pana Klokotského, královského rychtáře.“

„Myslíš?“ váhal jsem.

„Nemyslím, vím to,“ odvětila rozhodně

I já se rozhodl. „Pak mám na tebe prosbu, Anežko.“

„Jakou, Jožíku?“

„Osedlej mi Avara.“

„Zbláznil ses?“ polekala se žena. „Chceš se vydat na hřebci do města opilej? Spadneš a zlomíš si vaz. A za chvíli bude tma a v Pelhřimově tě nikdo nečeká.“

„Pojeďu,“ vstal jsem od stolu, „do klekání to stihnu.“

Kapitola druhá

‘V haluzích,
v mokřinách pouhé ševelení,
modřenec zaplavil i stinná místa,
modlitby nevyřčené záhy ztichly,
nad sloupem prachu
klene se mlčenlivý chrám,
‘Než zchátrá paměť žlutolistá,
rád vešel bych,
sám,
přichystán.

Na pelhřimovském panství, L. P. 1698, dne 6. VII.

„**H**rome, zeman Bukovský! Že tak pozdě?“
Fortnýř u Rynárecké brány se podivil, proč přijíždím do města, když oslavy a jarmark už patrně končily, ale já neměl náladu cokoliv vysvětlovat, natož vypovídat, co se v noci přihodilo ve Švejborech. A tak se onomu dobrému strážci u hradebního vjezdu dostalo toliko mého křesťanského pozdravení a zamumlání, že spěchám za panem Hružou se zprávou, načež jsem ctěného pána uviděl na rynku.

Syn bývalého Jeho Majestátu Císařského, královského rychtáře, nyní konšel, občasný purkmistr, pan Václav Hružza, dřepěl u kašny, házel drobtý chleba zatoulaným slepicím, polétavým holubům, nenasytným vrabcům, navíc ho obklopovalo pár toulavých psů a z dálky přihlíželo i několik koček. Rynek byl téměř liduprázdný. Ctihodní občané pelhřimovští si houfně užívali radosti oslavování na novém mostě s Nepomukem.

Slezl jsem z koně těsně u kašny. „Pozdrav Pán Bůh, ctěný pane!“

„A hele, Bukovský!“ pohlédl na mne mžouravě. „Kdepak ses tu vzal?“

Uvázal jsem Avarovy otěže k ozdobnému sloupku kašny, smekl trojšpicku a velmi hluboce se uklonil. „Chvátám za vámi, ctěný pane, abych vás zpravil o divné události, než ji budu meldovat dál.“

Zachechtal se. „Že by ti někdo uloupil ryby ze sádek?“

„O ryby tu nejde, ctěný pane.“

„Tak přisedni a povídej!“

I přisedl jsem. „Stalo se mi, ctěný pane, že jsem se vydal za škodnou vydrou a objevil na hrázi rybníčka mrtvého...“

Skočil mi do řeči. „Mrtvého kapra, nebo cejna?“ chechtal se svému žertu ctěný pán.

„Mrtvou lidskou bytost, ctěný pane. A po chvíli dalších jedenáct.“

„Cos pil, Bukovský? Je z tebe cítit truňk.“

„Loknul jsem si pálenky, ctěný pane. Dost mě to sebralo.“

„*Ne quid nimis!*“ neodpustil si ctěný pan Hruža jeden z několika latinských výroků, které se kdysi naučil, a nyní mi tak s mírnou jízlivostí připomínal můj pobyt v klášterní škole v Želivu. Čas od času to rád dělával, byla to jistá hra mezi námi a vlastně i dobré cvičení paměti.

„Všeho moc škodí!“ opakoval jsem po něm česky.

„Já myslel, že ses po létech honiček za zloduchy, mordýři a vrahouny musel už docela otrkat.“

„Kdepak, ctěný pane, tolik zamordovaných jsem tak pohromadě dosud nespatrił.“

„A co ti ubití komedianti? Kolik jich tenkrát bylo?“²

„Tolik jako dneska ne.“

„Kolik jich dneska bylo?“

„Jedenáct.“

„Neříkals původně dvanáct?“ zeptal se sice trochu potměšile, ale též prokázal, že i navzdory věku mu to dosud bystře myslí.

„Jeden mrtvý muž ležel na hrázi, ostatních jedenáct leželo pohromadě na místě, jemuž se říká *Liščí kameny*.“

„To místo mi něco říká,“ podmračil se ctěný pán. „Nepopravili tam kdysi kališníky?“

„Máte pravdu, ctěný pane,“ řekl jsem, „slyšel jsem o tom vyprávět, a teď se to stalo znovu.“

Ctěný pán, pan Václav Hruža, si ke mně znovu přičichl. „Kolik s toho vypil?“

„Jen trochu, ctěný pane, ovšem až po návratu domů.“

„Taky bych se napil,“ kývl ten starý pán a povzdechł si.

„Nemám s sebou ani maličkou čutoru,“ zalitoval jsem. „Obvykle ji mívám u sebe, zejména když mrzne, jenže v létě za vedra truňk nepiju.“

² Vzpomínka na zavražděné vlašské komedianty má souvislost s případem, jež vyřešil zeman Jožik Bukovský; je popsán v oceněné autorově knize *Satanovo jaro* (Epocha 2005).

„Že ne? Cítím to na sto honů.“

„Dneska jsem se napil výjimečně, přiměl mě k tomu otřesný pohled...“

„Pokud mě nepozvracíš, nevádí mi to,“ uchechl se ještě, ale pak zvažněl. „Mluv, znovu, jasně a od začátku.“

A tak jsem mu vylíčil i s veškerými podrobnostmi, jak to celé proběhlo, a nezamlčel ani svou obavu, že mohu být podezírán z vlčí mlhy, když mrtví zmizeli z místa, kde se z mordování událo.

Ctěný pán pokyvoval šedou hlavou dnes bez alonžky, již jinak úzkostlivě nosil, snad proto, aby dodal váhu svému úřednímu postavení a vyhověl přání a nabádání krajského hejtmana k důstojnosti úřadu. „Budeš se divit, ale tvému úsudku věřím,“ pravil.

„To jsem moc rád, ctěný pane, že mi věříte.“

„Víš-li proč?“

„Proč, ctěný pane? Asi že mi důvěřoval i váš pan otec blahé paměti.“

„Nejenom proto.“

„Tak proč?“

„Protože tuhle neděli vzpomínají luteráni v Čechách výročí upálení kazatele Jana z Husince. Tos nevěděl?“

„Nevěděl, ctěný pane,“ přiznal jsem, „nenapadlo mě to.“

„A víš, že se jim říká *utrakvisté*?“

„Vím.“

„Nebo *protestanti*?“

„Vím.“

„A víš taky, že tihle kacíři si mezi sebou říkají *evangelíci*?“

„Něco jsem zaslechl.“

„A víš, že, byli zakázáni *Obnoveným zřízením zemským*?“

„Není to už dávno?“

„Zemské zřízení bylo ustanoveno Léta Páně 1627,“ upřesnil ctěný pán, „a víš, že se těm kacířům také říká *reformanti*?“

„Ano.“

„Bůh suď, co by chtěli pořád reformovat,“ vrtěl hlavou ctěný pán s nevolí, „vždyť rituál naší obecné církve je domyšlený do nejmenších

podrobností a nenapadá mě vůbec nic, co by na tom bylo zapotřebí přeonačit.“

„O tom mi nic není známo,“ přiznal jsem.

„Zato je moc dobře známo, že v předvečerech výročí popravy Jana Husa mívají kacíři shromáždění, jenže chytře mění místa, kde se scházejí. Dostavují se prý z dalekého okolí a nikdo, ani rychtáři z jejich vesnic, netuší, kdo z těch svobodných či poddaných duší se k nim vlastně hlásí. Proto ouřady ani probošti na ně nemůžou kápnout...“ Ctěný pán nazýval poddané osoby postaru *dušemi* a teď si povzdechl. „Zdá se, že už na ně káplí.“

„Kdo na ně kápnul, ctěný pane?“

„O tom mi není nic známo,“ zamával odmítavě rukama, jako by odháněl mouchu, „a upřímně řečeno, nejradši bych o tom vůbec nevěděl. Tahle patálie dost smrdí, ale opatrně se pozeptám... A ty už odjed' někam do háje!“

Odvazoval jsem netrpělivě podupávajícího Avara, poslední slova ctěného pána mě silně zarazila. „Myslíte, že se to bude nějak vyšetřovat, ctěný pane?“

„Zajisté, jak jinak?“

„Exekuce zakázaného shromáždění se musela provést z nařízení císařského nebo arcibiskupského úřadu, nemám pravdu?“

„Nevím, Bukovský, ale pozeptám se, to si piš! Vrtá mi hlavou, že se to ke mně nedoneslo hned...“

Nelíbilo se mi, co právě vyslovil. „Mohu pouze dosvědčit, co jsem viděl.“

„Jen aby to stačilo, Bukovský!“ prohlásil vážně a zdálo se mi, že i varovně.

„Mohu to přece odpřísáhnout.“

„Já ti věřím nebo aspoň myslím, že ti věřím, nicméně se podívám se na ono zlořečené místo hned zítra, abych tě zbavil strachu z podezření, že sis to celé vymyslel.“

„Mám pro vás poslat bryčku, ctěný pane?“

„Nechám zapráhnout svou šézu,“ mávl rukou ctěný pán, „opratě bych udržel sám, což o to, ale pro klid v duši, že náhodou či

po Božím úradku po cestě umřu, požádám raději našeho kočího, aby mě dopravil on. Přijedu po snídani. *Preliminarie!*“

Slovo *preliminarie* znamená cosi jako prozatímně dohodnuté zásady jednání, tudíž jsem spokojeně vstal. „Děkuji za slyšení, ctěný pane, budu vás čekat s vděčností!“ Hluboce jsem se mu uklonil a obřadně zamával ve vzduchu trojšpickou. „Já i má žena Anežka jsme věřili, že u vás jako pokaždé za ta všechna léta najdu pochopení a dobrou radu.“

„Hovno,“ zlehčil ctěný pán, pan Václav Hruža, má vděčná slova, „a jeď už, ať tě při návratu nezastihne tma.“

Hledal jsem ve městě klid, leč dostalo se mi spíše zneklidnění. „Jistě se potvrdí, že k té exekuci došlo z vyššího nařízení, nemyslíte, ctěný pane?“ neodpustil jsem si dodat.

Odbyl mě. „Nemyslím a netuším dosud nic!“

Nasedl jsem tedy na hřebce a vrátil se domů.

Ráno, jako obvykle, jsem vstal hned po kuropení. **R**V noci pršelo, dlažba na dvoře byla mokrá, ne jen orosená, ale nebe nad hlavou bylo bez mráčku. A sotva jsem se trochu opláchl, spolykal krajíc chleba a zapil podmáslím, přikvapila Anežka, že prý hned jak vypustila slepice za humna, rozštěkal se náš pes kdesi až na hrázi, a tak vyběhla ven podívat se, co se děje, a je tam šéza se dvěma muži, přijíždí od města, a ona si myslí, že jeden z nich je ctěný pán, pan Václav Hruža.

Natáhl jsem rychle na sebe poctivice a vyběhl se ženou na hráz.

Byl to on i s kočím.

„Pozdrav vás Pán Bůh, ctěný pane!“ pravili jsme svorně s Anežkou, když šéza tažená jediným valachem zastavila.

„Dejž to Pán!“ zahučel ctěný pán a kupodivu smeknul před mou ženou. „Jak se vám daří, zemanko?“

„Díky za optání, ctěný pane,“ odvětila Anežka, „nebýt stárnutí, řekla bych, že docela dobře, ale občas člověka už ledaskde píchne a uvědomí si, jak to strašně letí...“

„To mi budete povídat!“ zachechtal se občasný purkmistr. „Kdyby to jen píchalo, ale ono to každou chvíli bodá, pálí jako sto